

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ БЮДЖЕТУВАННЯ В УМОВАХ КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЇ НА ТОРГІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Багрій К.Л.

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту
Чернівецького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету

Фрей П.В.

студент
Чернівецького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету

У статті досліджено існуючі сучасні програмні продукти комп'ютеризації процесу бюджетування та запропоновано найбільш оптимальний програмно-методичний комплекс, що дозволить розширити можливості управлінського обліку та бюджетування на торговельному підприємстві.

Ключові слова: бюджетування, програмні продукти, торговельне підприємство, комп'ютеризація, облік, витрати, планування.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки, що характеризується наявністю висококонкурентного середовища, функціонування підприємств без використання інформаційно-комп'ютерних технологій уявити майже неможливо. Що, насамперед, пояснюється необхідністю якомога швидкого прийняття ефективних та адекватних управлінських рішень в умовах мінливого зовнішнього середовища. Вищенаведене підтверджується вимогами роботодавців, що висуваються до бухгалтерів при прийнятті на роботу – знання сучасних бухгалтерських програмних продуктів ("1С", "Парус", "Галактика" та ін.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій та їх впливу на систему бухгалтерського обліку на підприємстві присвячені праці вітчизняних та зарубіжних вчених: Ф.Ф. Бутиця [1], А.А. Варганяна [2], А.А. Галеева [3], В.Ю. Гордополова [4], В.П. Завгороднього [5], Г.В. Федосова [6], Н.М. Шмигель [7], С.Л. Шуримова [8] та ін. Проте питання впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій та їх впливу на систему бухгалтерського обліку потребують подальшого дослідження, оскільки існуюча система обліку, зокрема в роздрібній торгівлі, не задовольняє всіх цілей управління і не сприяє повною мірою зниженню рівня витрат.

Мета дослідження. Метою дослідження є систематизація існуючих сучасних програмних продуктів комп'ютеризації процесу бюджетування та пропозиції щодо найбільш оптимального програмно-методичного комплексу, який дозволить розширити можливості управлінського обліку та бюджетування на торговельному підприємстві.

Виклад основного матеріалу. На підприємствах з великими обсягами інформації, яку слід збирати, обробляти, зберігати та передавати заінтересованим користувачам застосування комп'ютеризованих систем бюджетування дозволяє набагато зменшити

витрати на її утримання в умовах ручної обробки інформації. Адже бюджетування є одним з найефективніших інструментів управління, що передбачає складання детального, скоординованого по всіх підрозділах та функціях плану роботи підприємства та контролю його виконання. Без застосування спеціалізованого програмного забезпечення неможливо здійснювати багатоваріантне планування, яке є необхідним у процесі формування бюджетів.

Для впровадження комп'ютеризованої системи бюджетування на підприємстві необхідним є виконання двох основних умов:

1) менталітет менеджменту;

2) наявність необхідних фінансових ресурсів для впровадження системи, навчання персоналу та відповідного супроводу.

В практиці підприємств виконання першої умови найчастіше зумовлено однією з наступних причин:

- наявність великих обсягів операцій, які необхідно обробити в найкоротші строки та передати у вигляді якісної інформації для прийняття управлінських рішень.

- необхідність бачити в узагальненому та спрощеному вигляді порівняння витрат та доходів підприємства, «вузькі місця» діяльності підприємства, та найбільш цінні його підрозділи.

- тенденція моди на впровадження систем бюджетування та необхідність певної протидії конкурентам.

Залежно від причини, що виступила відправним поштовхом у впровадженні системи бюджетування можна виділити наступні їх види:

1. Навчально-орієнтовані системи, що забезпечують одержання необхідних практичних навичок та досвіду, які мають мінімальний стандартний набір функцій впровадження яких є першим етапом у формуванні комп'ютеризованої системи бюджетування на підприємстві.

2. Проблемно-орієнтовані системи, використання яких зумовлено хаотичною автоматизацією діяльності, вирішенням нагальних невідкладних, конкретних проблем бюджетування на ділянках з найбільшими витратами внаслідок відсутності необхідної управлінської інформації.

3. Загально-орієнтовані (комплексні) системи, інтегровані у склад загальної комп'ютерної інформаційної системи управління підприємством.

Виконання другої умови слід також розглядати з врахуванням вибору виду системи, яка впроваджуватиметься. Оскільки вона може бути реалізована, наприклад, за допомогою електронних таблиць Microsoft Excel, коли витратами на створення будуть витрати на заробітну плату програмістів підприємства або працівникам відділу інформаційних технологій. Вартість же спеціалізованого рішення буде набагато дорожчою.

Однак для того, щоб впроваджена система бюджетування забезпечила виконання поставлених задач необхідним є підтримка її впровадження з боку керівників всіх рівнів підприємства, а також відділу інформаційно-комп'ютерних технологій, оскільки будь-яку систему доведеться адаптувати до особливостей діяльності підприємства та можливих змін.

Швидшій реалізації проекту по впровадженню системи сприятиме донесення до кожного працівника стратегічних цілей підприємства через формування відповідних стратегічних карт, як для працівників, так і для підприємства в цілому.

Виконання вищенаведених умов створює відповідний сприятливий «грунт» для впровадження комп'ютеризованої системи бюджетування на підприємстві.

Забезпечення функціонування системи бюджетування на підприємстві також передбачає проведення комплексу заходів, які мають визначальне місце при побудові ефективної системи бюджетування:

- визначення ролі і місця комп'ютеризованої системи бюджетування у складі комп'ютерної інформаційної системи підприємства;
- гармонізація системи управлінського обліку і бюджетування на підприємстві та приведення їх у готовність до реалізації в комп'ютерному середовищі, яка передбачає побудову комплексу бюджетів, розрахункових таблиць, форм збору даних, методик розрахунку показників та регламентів документообігу та інформаційних потоків.
- вибір відповідного програмного забезпечення для комп'ютеризованої системи бюджетування підприємства, що включає єдину базу даних, інструменти представлення інформації в табличному та графічному вигляді, візуалізації бюджетних показників та відповідних інструментів автоматизації.

В результаті дослідження було проаналізовано 20 програмних продуктів, що забезпечують комп'ютеризацію процесу бюджетування на підприємстві. Програми було згруповано та проаналізовано за обраною класифікацією (комплексністю виконуваних функцій).

Окремі АРМ бюджетування. До систем цього класу можна віднести "Бюджет – Мастер 7.7", "ЕРАМ. Бюджетирование", "ІС-Парус: Бюджетное Планирование 1.0".

Комплекси взаємопов'язаних АРМ бізнес-планування. До систем цього класу можна віднести системи "Adaytum e.Planning", "Corporate Planner", "Extensity MPC (Comshare MPC)", "PlanDesigner", "Hyperion Pillar", "ГМ: Оперативный финансовый учет" та ін.

Інтегровані системи управління підприємством з модулем (контуром) для бюджетування. До систем цього класу відносяться системи "Алеф", "ІС: Управління підприємством 8", "ФОЛІО Купец", "Oracle Corporate Performance Management", "ФРЕГАТ-КОРПОРАЦІЯ", "Oracle E-Business Suite", "Microsoft Dynamics AX", "SAP R/3", "QPR Collaborative Management", "RS-DataHouse" та ін.

На наш погляд найбільш вдалим інтегрованими системами управління підприємством з модулем для бюджетування є "ІС: Управління підприємством 8" та "Microsoft Dynamics AX".

Комплексне прикладне рішення "ІС: Управління підприємством 8" охоплює основні контури управління та обліку на підприємстві. Однією із підсистем якого є "Бюджетування" – єдина система планування, контролю і аналізу грошових потоків, а також визначення фінансових результатів.

В результаті бюджетування складається сукупність фінансових планів, узгоджених між собою:

- бюджет руху грошових засобів (БРГЗ);
- бюджет доходів і витрат (БДВ);
- прогнозний баланс;
- оборотні бюджети для окремих підрозділів і для окремих видів діяльності підприємства.

За допомогою конфігурації "Управління підприємством 8", зокрема, підсистеми "Бюджетування", в якій міститься набір інструментів фінансового планування, реалізуються наступні функції:

- планування руху коштів підприємства на будь-який період в розрізі часових інтервалів, підрозділів підприємства, проектів, контрагентів, номенклатури тощо;
- фінансове планування по декількох сценаріях;
- формування поточних бюджетів на основі стратегічних бюджетів і з корекцією по фактичному виконанню бюджету в завершеному періоді;
- моніторинг фактичної діяльності підприємства в тих розрізах, в яких проходило планування;
- складання звітності за результатами моніторингу;
- контроль виконання заявок на витрачання грошових коштів робочому плану на період;
- аналіз відхилень планових і фактичних даних.

В стандартній версії ERP-системи "Microsoft Dynamics AX (Microsoft Axapta)" реалізовано рішення "АНД Проджект: Расширенное бюджетирование для Microsoft Dynamics AX (Microsoft Axapta)", яке є універсальним та гнучким рішенням у сфері планування, аналізу та контролю бізнесу, від невеликих підприємств до потужних розподілених холдингів.

Рішення “АНД Проджект: Расширенное бюджетирование для Microsoft Dynamics AX (Microsoft Ахарта)” має наступні функціональні можливості:

- необмежена кількість бюджетних моделей;
- різні типи ЦФВ та горизонти планування;
- планування за допомогою натуральних нормативів, показників та коефіцієнтів;
- формування планових і фактичних значень показників, натуральних нормативів та статей бюджетів за допомогою різноманітних методик;
- використання при плануванні різноманітних підходів “зверху-донизу”, “знизу-доверху”, а також ітерального із застосуванням норм витрачання і баз нормування по них – функціональність “Планування витрат”;
- ведення варіантів плану для кожного бюджету;
- платіжний календар;
- розподіл прав доступу до створення, затвердження а перегляду показників, нормативів, коефіцієнтів та бюджетів;
- формування звітності для план-фактного аналізу;
- консолідація бюджетів за різними компаніями та філіями – для холдингових чи багато профільних підприємств;
- можливість створення необмеженої кількості додаткових звітів в необхідних розрізах за допомогою функціоналу “Фінансово-управлінська звітність”.

Перевагою застосування модулю “АНД Проджект: расширенное бюджетирование для Microsoft Dynamics AX (Microsoft Ахарта)” є можливість охопити весь процес бюджетування від планування показників до контролю і аналізу виконання бюджетів, підвищити оперативність та ефективність прийняття управлінських рішень. Це стає можливим через наявність в програмному продукті наступних системних можливостей:

- повна інтеграція з системами класу ERP;
- використання базових можливостей “Microsoft Business Solutions–Ахарта”, в тому числі – інтеграції з продуктами “Microsoft Office”;
- використання сучасних технологій для динамічного аналізу даних;
- масштабованість системи.

Проведений аналіз комп’ютеризованих систем, окремих модулів та АРМ для бюджетування дозволив встановити, що на сучасному ринку представлена значна кількість програмних продуктів, що можуть забезпечити ефективну реалізацію системи бюджетування. Серед них представлені різнокласові програмні продукти, які мають широкий ціновий інтервал та можливості комп’ютеризації системи бюджетування на підприємстві.

Нами пропонується для створення комп’ютеризованої системи бюджетування використовувати програмний продукт “Инталев: Корпоративные финансы”.

Програмно-методичний комплекс “Инталев: Корпоративные финансы” включає в себе методики постановки підсистем бюджетного та процесного управління, засоби для проектування регламентів

системи управління фінансами, розширені можливості управлінського обліку та бюджетування. Зокрема, відносно бюджетування в системі існують наступні можливості:

1. Розробка всіх бюджетів підприємства (бюджету руху грошових коштів, бюджету доходів та витрат і бюджету по балансу).

2. Гнучке налагодження власної моделі бюджетування, включаючи складання бюджетів, механізм розробки та консолідації даних.

3. Різноманітні способи планування (бюджетування); індексний, статистичний методи, введення даних від документів та агреговане планування.

4. Можливість автоматичного складання оптимальних бюджетів за виділеними критеріями.

5. Спеціальна підтримка складання планів товарообороту: бюджет обсягу товарообороту, бюджет витрат операційної діяльності, бюджети закупівель товарів та інші.

6. Введення платіжного календарю та механізм оперативного контролю виконання бюджетів.

7. Інтеграція з фактичними даними для цілей планування чи аналізу.

Вибір саме цього програмного продукту пояснюється наступними об’єктивними причинами:

- програма є додатком до типових конфігурацій для “ІС: Підприємства”, “Комплексна”, “Торгівля і склад”, “Бухгалтерія”, що дозволяє без додаткових витрат провести інтеграцію існуючих на підприємстві систем;
- програма розроблена з врахуванням можливості об’єднання з різними нетиповими конфігураціями;
- програма має відносно недорогу вартість у порівнянні з програмами даного типу;
- програма може використовуватись як готовий модуль при створенні нетипових конфігурацій, в проектах автоматизації будь-якого рівня складності з використанням “ІС: Підприємства 7.7”;
- програма дозволяє експортувати дані у вищепорядкові управлінські системи, що забезпечують управління ефективністю бізнесу (Инталев: Навигатор);
- програма може забезпечувати управління документами та бізнес-процесами завдяки інтеграції комплексами управління документами (Enterprise Content Management) та бізнес-процесами (Business Process & Workflow Management);
- програма дозволяє реалізувати запропоновану схему комунікаційних зв’язків та запропоновану методику бухгалтерського обліку виконання бюджету на підприємствах роздрібної торгівлі.

Висновки. В результаті дослідження визначено перелік заходів, проведення яких забезпечує ефективність впровадження комп’ютеризованої системи бюджетування на підприємстві: визначення ролі і місця комп’ютеризованої системи бюджетування у складі комп’ютерної інформаційної системи підприємства; гармонізація системи управлінського обліку і бюджетування на підприємстві та приведення їх у готовність до реалізації в комп’ютерному середовищі; вибір відповідного програмного забезпечення.

На основі аналізу існуючих сучасних програмних продуктів комп'ютеризації процесу бюджетування на підприємствах торгівлі було запропоновано використовувати програмно-методичний комплекс "Інталев: Корпоративні фінанси". Програма включає

в себе всі необхідні методики постановки підсистеми бюджетного управління, відповідає вимогам що висувуються до систем комп'ютеризації бюджетування, а також дозволяє реалізувати внесені пропозиції по удосконаленню системи бюджетування.

Література:

1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік в Україні : монографія / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ЖДТУ, 2003. – С. 43
2. Вартамян А. А. Комплексная автоматизация: задачи, подходы, преимущества / А. А. Вартамян // Бухгалтер и компьютер. – 2000. – № 6.
3. Галеев А. А. Аспекты аналитического учета в компьютерных системах / А. А. Галеев // Бухгалтер. учет. – 1998. – № 7. – С. 101–103.
4. Гордолопов В. Ю. Использование компьютерных технологий в управлении расходами предприятий торговли / В. Ю. Гордолопов // «РФ – стратегия развития в XXI веке: институты, инфраструктура, инновации и инвестиции» в рамках программы: Международные философско-экономические чтения «Экономка знаний» 24–25 апреля 2008 г. Архангельск : сб. статей. – Архангельск, 2008. – С. 79–82.
5. Загородний В. П. Формування інтегрованої бази даних для управління, обліку і контролю діяльності підприємства / В. П. Загородний // Бух. облік і аудит. – 2001. – № 6. – С. 48–50.
6. Федосова Г. В. Бюджетирование как процесс планирования движения ресурсов / Г. В. Федосова // Финансовая консультация. – 2004. – № 5. – С. 20–31.
7. Шмиголь Н. М. Модель аналізу системи внутрішнього контролю на підприємстві в умовах функціонування комп'ютерної системи / Н. М. Шмиголь // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємство. – 2006. – № 6
8. Шуремов Е. Л. Эффективность компьютерной обработки учетной информации / Е. Л. Шуремов // Бухгалтер. учет. – 1998. – № 8. – С. 106–108.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДИКИ БЮДЖЕТИРОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ КОМПЬЮТЕРИЗАЦИИ НА ТОРГОВЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

Багрий К.Л.

*кандидат экономических наук, доцент кафедры учета и аудита
Черновицкого торгово-экономического института
Киевского национального торгово-экономического университета*

Фрей П.В.

*студент
Черновицкого торгово-экономического института
Киевского национального торгово-экономического университета*

В статье исследованы существующие современные программные продукты компьютеризации процесса бюджетирования и предложен наиболее оптимальный программно-методический комплекс, который позволит расширить возможности управленческого учета и бюджетирования на торговом предприятии.

Ключевые слова: бюджетирование, программные продукты, торговое предприятие, компьютеризация, учет, расходы, планирование.

IMPROVING METHODS OF BUDGETING IN THE COMPUTERIZATION IN COMMERCIAL ENTERPRISE

Bagriy K.L.

*Ph.D., Assistant Professor of Accounting and Auditing
Chernivtsi Trade and Economics Institute
Kyiv National Trade and Economic University*

Frey P.V.

*Student
Chernivtsi Trade and Economics Institute
Kyiv National Trade and Economic University*

The paper investigates the existing modern software computerization process of budgeting and proposes the optimal program-methodical complex, which will enhance the ability of management accounting and budgeting for commercial enterprises.

Keywords: budgeting, software, trade company, computerization, accounting, cost planning.